

Sammanfattning av öppet brev (med som bilaga) till Naturvårdsverket med flera avseende gällande Förvaltningsplan för varg

Nätverket för en trygg landsbygd i Norra Östergötland ser nu hur betesmarkerna ytterligare förlorar biologisk mångfald på grund av uteblivet bete under mulen och vi hör hur människor väljer att inte plocka bär och svamp i området. Vargens återintåg i modern tid har redan påverkat natur- och kulturvärdena för oss!

Det tål att påminnas om sammanfattningen av rovdjurspolitikens långsiktiga och övergripande mål. Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är:

"... att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas."

Enligt riksdagsbeslut 2013 är det ena målet inte överstående det andra i fråga om rovdjurspolitikens övergripande och långsiktiga mål. Vi hänvisar till sammanfattningen där det står klart och tydligt att målen ska nås samtidigt som tamdjurshållning inte försvåras och socioekonomisk hänsyn tas!

När det gäller regionens nötkreatur och den socioekonomiska hänsynen i arbetet saknas detta helt! Därför inkommer vi nu med denna skrivelse i förhoppning om ett seriöst bemötande från er sida. Vi upplever inte att man från myndigheternas håll uppfyller målen för tamdjurshållning i vårt område. Samtliga lantbruk med nötkreatur som skrämts ut från sina hagar, med allt vad det innebär av oro och kostnader anser vi inte att hänsyn till detta tagits. **Hur ska lantbruken med nötkreaturshållning få ta del av förebyggande åtgärder?** Det finns det inte ekonomi till är svaret vi fått när vi frågat Länsstyrelsen.

Om målet socioekonomisk hänsyn tas har vi fått svaret att detta inte kan tas!? Målet kräver därför åtgärder från myndighetens sida och ska därför följas upp. I kontakter med Länsstyrelsen har vi framfört detta vid flera tillfällen och svaret har varit entydigt att detta ej kan tas hänsyn till. I kulturellt betingade fritidsintressen räknar vi givetvis in bär- och svampplockning, samt jakt med lösdrivande hund.

För att säkerställa hur detta mål utvecklas bör en undersökning bland boende i och omkring det specifika rovdjursområdet genomföras. Vi anser att en undersökning, som representerar en hel befolkning inte ger en korrekt bild av hur BERÖRDA människor i det specifika reviret uppfattar sin situation och då fallerar resultatet (utspätt av icke berörda). När resultat redovisas i procent av tidigare undersökningar finns risker med själva metoden i sig som t ex att målet aldrig nås. Resultatet bör i stället redovisas i faktiska tal som går att jämföra och hur stor andel av målet (100%) som har uppnåtts.

Vi har också frågat hur Länsstyrelsen säkerställt inkludering och en känsla av delaktighet. Upplevs planerna rättvisande? Vår upplevelse är att man i stort sett inte gjort något för att uppfylla detta delmål! Boende i ett sommarstugeområde (Gärtorp) går inte längre ut i skogen för att plocka svamp och bär eller för att promenera sedan reviret med varg tillkommit då vargarna inte viker undan vid möten. **Vilka åtgärder som kommer vidtas för att minska människors oro i vårt område förutsätter**

att människor rapporterar in upplevd oro, men på grund av rädsla för reaktioner från grupper som förespråkar varg är man rädd för att bli hotad och därför är mörkertalet stort.

Hur jobbar myndigheten för att säkerställa att allmänhetens inrapportering sker?

Återigen anser vi att en undersökning för att samla in kunskap kring hur rovdjur påverkar människor och näringar i det berörda området ska genomföras. Hur är det annars möjligt att jobba med samtliga delmål och leva upp till dem regionalt? Hur ska en trovärdig förvaltning som skapar förtroende hos berörda i området annars kunna uppnås?

Det som oroar oss mest är hur myndigheten verkar bortse från att arbeta med flera mål samtidigt. Förutom målet att uppnå gynnsam bevarandestatus, som har uppnåtts, undrar vi när de övriga målen kommer tas på allvar?

Något som inte tas upp är hur nötdjursägare och hästägare påverkas av stora rovdjur. Nätverket anser att även dessa djurslag ska ingå i planen, inte bara ren och får. Numera finns även uppfödning av getter, alpacka och lamadjur i området kring reviret. Åtgärder för att säkerställa att målen uppfylls måste gälla även dem, utifrån planens långsiktiga och övergripande mål!

När vi har tagit upp frågan om vems ansvar det är när människor känner oro på grund av rovdjur och framförallt närgångenhet hos vargar som skapar människors oro, hänvisar Länsstyrelsen till Polisen. Polisen menar att ansvaret ligger hos Länsstyrelsen. Det framgår därför ganska klart att någon samverkan enligt förvaltningsplanen inte skett.

Hur jobbar myndigheten med att säkerställa Viltskadecenters arbete med att förebygga skador enligt de långsiktiga och övergripande målen, förutom delmålet att Sverige bör jobba för att uppnå gynnsam bevarandestatus enligt Art- och Habitatdirektivet? Myndigheten tycks rikta in sig på renskötsel och fåboddrift i hög grad. I vårt område, Södra Sverige, finns ingetdera av detta men här finns företag med nötdjur, får, getter, alpackor och hästar i stället.

Under de senaste 2 åren har 5 st nötkreatur dödats p g a angrepp av varg. Utöver 5st dödade, har under samma tidsperiod ett tiotal angrepp med utskrämda och panikslagna nötkreatur skett. Den beviljade skyddsjakten har sannolikt förmildrat vidare angrepp men bekräftade incidenter på tamboskap har fortsatt i reviret.

Bilaga

- Öppet Brev till Naturvårdsverk och Länsstyrelse samt media.

// Nätverk för en trygg landsbygd i Norra Östergötland

Bilaga - Öppet brev Naturvårdsverk och Länsstyrelse samt media

(Text i svart färg, ej kursiv, är hämtat direkt från förvaltningsplanen.)

Sammanfattning

Rovdjurspolitikens långsiktiga och övergripande mål

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är:

”... att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.”

Vi upplever inte att man från myndighetens sida uppfyller målen för tamdjurshållning när det gäller nötkreatur i vårt område samt att vi inte heller ser hur myndigheten jobbar med hur socioekonomisk hänsyn tas! Därför inkommer vi nu med denna skrivelse och hoppas på ett seriöst bemötande från Myndighetens sida.

Delmål 3: Ökat förtroende för förvaltningen

- Andelen personer som anger att de alltid eller ofta känner rädsla eller oro

vid utevistelse i områden med varg har minskat med 10 % jämfört med

andelen i tidigare genomförda undersökningar.

- En större andel av befolkningen tolererar att ha stora rovdjur i närområdet jämfört med andelen i tidigare genomförda undersökningar.
- En större andel av befolkningen har förtroende för förvaltande myndigheter jämfört med andelen i tidigare genomförda undersökningar.

För att säkerställa hur detta mål utvecklas bör en undersökning bland boende i och omkring vargområdet genomföras. Vi anser att en undersökning omfattande hela befolkningen inte ger en sann bild av hur BERÖRDA människor i reviret uppfattar sin situation och då fallerar resultatet (utspätt av icke berörda).

- Samrådsprocessen för uppföljning och revidering av förvaltningsplanerna för de stora rovdjuren upplevs som legitim och inkluderande. De intressen som berörs har deltagit i revideringen och planerna upplevs som rättvisande.

Fråga: Hur har man säkerställt inkludering och en känsla av delaktighet där planerna upplevs rättvisande?

Vår upplevelse är att man i stort sett inte gjort något för att uppfylla detta delmål!

- Länsstyrelsernas regionala mål för förvaltningen av stora rovdjur inkluderar ett tydligt socioekonomiskt resonemang avseende såväl näringar och fritidsintressen som kulturellt betingade verksamheter. Målen är mätbara och med tydliga åtgärder för genomförande och uppföljning.

När vi frågat Länsstyrelsen om socioekonomisk hänsyn tas har vi fått svaret att detta inte kan tas!? Målet är tydligt och kräver åtgärder från myndighetens sida. Dessa ska följas upp.

I resonemanget kring näringar ser vi inte hur alla lantbruk med nötkreatur ska skyddas, det finns inte ekonomi till detta är svaret. I fritidsintresse som är kulturellt betingade räknar vi givetvis in bär och svamplockning, samt jakt med lös hund.

I kontakter med Länsstyrelsen har detta framförts vid flera tillfällen och svaret har varit entydigt att detta inte kan tas hänsyn till.

Vi ser inte att det ena målet är överstående det andra i förvaltningsplanen. Vi hänvisar till sammanfattningen här: "... att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas."

Här står klart och tydligt att målen ska nås samtidigt som tamdjurshållning inte försvåras och socioekonomisk hänsyn tas!

Alla lantbruk med nötdjur som skrämts ut från sina beteshagar, med allt vad det innebär av oro och kostnader anser nog att hänsyn till detta inte tas.

Boende i ett sommarstugeområde (Gärtorp) i reviret som inte längre går ut i skogen och plockar svamp och bär eller bara promenerar eftersom vargarna inte viker undan vid de kontakter som uppstår anser inte heller att målet uppnås. Vi får ständigt bekräftat från grannar till reviret att detta gäller fler än de från Gärtorp!

Men det som oroar mest är att myndigheten verkar bortse helt från de olika delmålen förutom att uppnå gynnsam bevarandestatus.

Fråga: När ska dessa mål tas på allvar?

Ett exempel: Att minska människors oro med 10 % jämfört med tidigare mätningar ska uppnås som ett av delmålen.

Fråga: Från vad utgår man då?

Återigen anser vi att en undersökning för att samla in kunskap kring hur rovdjur påverkar människor och företag i det berörda området ska genomföras. Hur är det annars möjligt att jobba på ett bra sätt med samtliga delmål? Hur ska en trovärdig förvaltning som skapar förtroende hos berörda i området annars nås?

3.2. Delmål 2: Minskade skador

Förekomst av stora rovdjur kan innebära risk för skador och olägenheter som påverkar människor som bor och verkar där rovdjur finns. I rovdjurspolitikens övergripande och långsiktiga mål betonas bland annat att tamdjurshållning inte påtagligt ska försvåras.

Skador orsakade av stora rovdjur ska i första hand förebyggas. I andra hand kan ersättning för skador utbetalas. Syftet med det skadeförebyggande arbetet är att minska skadorna orsakade av stora rovdjur och därmed förhindra att tamdjurshållning påtagligt försvåras.

Vargen orsakar också direkta och indirekta skador främst på fårskötsel, fäbodbruk och jakt framförallt i Mellansverige där vargen har sin huvudsakliga förekomst. Skador orsakade av varg på andra tamdjur än ren ökar, i första hand för att vargen etablerar sig i nya områden där tätheten av tamdjur är högre (se vidare 4.3 Skador och skadeförebyggande arbete).

Något som inte berörs här är hur nötdjursägare och hästägare påverkas av stora rovdjur. Nätverket anser att även dessa djurslag ska ingå i planen, inte bara ren och får. Numera finns även uppfödning

av getter och lamdjur i området kring reviret. Åtgärder för att säkerställa att målen uppfylls måste gälla även här, utifrån planens långsiktiga och övergripande mål!

Närgångna vargar kan bidra till oro och därigenom begränsningar i människors vardag (se vidare 4.2.1 Människors inställning till varg och vargförekomst). Även detta är viktiga aspekter att arbeta aktivt med inom förvaltningen.

Människor i och omkring området upplever redan påverkan i olika grad, där viljan till att vara i naturen påverkas negativt.

Fråga: Vilka åtgärder tänker man vidta för att minska oro i området?

Att fortsätta arbeta för att minska skador orsakade av varg är ett viktigt delmål för att förebygga situationer med påtagligt försvårat tamdjurshållning för att möjliggöra att vargen kan bibehålla en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Fråga: Vilka åtgärder tänker man vidta för att säkerställa att nöt-, häst- med flera tamdjursuppfödningar inte påverkas negativt enligt de övergripande målen?

Naturvårdsverket finansierar kunskapscentret Viltskadecenter som på uppdrag av Naturvårdsverket arbetar med att ta fram och utvärdera förebyggande åtgärder för skador orsakade av fredat vilt (se vidare 4.8 Aktörer inom rovdjursförvaltningen).

Fråga: Hur jobbar myndigheten med att säkerställa att Viltskadecenter arbetar för att förebygga skador enligt de långsiktiga och övergripande målen, förutom delmålet att Sverige bör jobba för att uppnå gynnsam bevarandestatus enligt Art- och Habitatdirektivet?

3.2.7. Särskilt om vargar nära bebyggelse

Vargar nära bebyggelse upplevs ofta som problematiska, framförallt för att det skapar oro och rädsla hos människor. De regionala förvaltningsplanerna bör konkretisera Länsstyrelsernas hantering av närgångna vargar och samverkan med polis om vargar blir alltför närgångna och en fara för allmänheten.

När Nätverket har tagit upp frågan om vems ansvar det är när människor känner oro på grund av vargars närgångenhet och människors oro på grund av detta, hänvisar Länsstyrelsen till Polisen, men Polisen menar att ansvaret ligger hos Länsstyrelsen. Det framstår ganska klart att någon samverkan enligt det som faktiskt framgår av förvaltningsplanen inte har genomförts.

Fråga: När ska planer för samverkan mellan Länsstyrelsen och Polisen genomföras?

Naturvårdsverket har gett Viltskadecenter i uppdrag att utarbeta en vägledning för bedömning av åtgärder vid olika typer av närgånget beteende från stora rovdjur som framöver kan bidra till Länsstyrelsernas utarbetande av regionala strategier.

Då rapporter från allmänheten inkommer till Länsstyrelsen gällande närgångna rovdjur är dokumentation av händelserna viktig, liksom en tydlig plan och arbetsordning för hanteringen av sådana situationer.

Detta förutsätter att människor rapporterar in upplevd oro, men detta verkar inte ske i sådan omfattning som det borde. Troligen på grund av rädsla för reaktioner från grupper som förespråkar varg. Man är rädd för hot mm.

Fråga: Hur jobbar myndigheten för att säkerställa att inrapportering sker?

3.3. Delmål 3: Ökat förtroende för förvaltningen

Naturvårdsverkets bedömning är att en förvaltning som uppfattas som handlingskraftig och begriplig av allmänhet, berörda myndigheter och intressegrupper, också uppfattas som trovärdig och legitim. Även graden av delaktighet genom dialog och möjlighet att påverka förvaltningen kan inverka på människors förtroende eftersom många människor i sin vardag direkt kan beröras av de beslut som fattas inom rovdjursförvaltningen.

Nätverkets uppfattning är att myndigheten inte gjort tillräckligt för att skapa förtroende för förvaltningen av varg. Känslan av delaktighet finns inte! Snarare känns det som att allmänheten ska hållas utanför i så stor utsträckning som möjligt. Särskilt gäller det människor och djurhållare i och kring området där vargarna rör sig kring reviret.

För att öka förtroendet krävs enligt Naturvårdsverket att förvaltningen är faktabaserad och transparent och att den genomsyras av en kontinuerlig samverkan med och mellan enskilda individer, verksamheter och myndigheter, både nationellt och regionalt. Även de förvaltande myndigheternas tillgång till resurser för att snabbt kunna agera vid till exempel rovdjursangrepp är av största vikt för förtroendet.

Om det ovanstående stycket realiserats skulle förtroendefrågan gå i rätt riktning!

Socioekonomiska aspekter i rovdjursförvaltningen utgår från rovdjurens sociala och ekonomiska påverkan på förutsättningar för människors verksamhet och vardag. Det kan innebära kostnader och nyttor med avseende på rovdjursförekomst, exempelvis rovdjursturism och rovdjursjakt, skador med konsekvenser för olika näringar, människors rädsla för rovdjur, rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden så som renskötsel och fåboddrift, samt möjligheter till övrig jakt och hur attraktiv landsbygden upplevs.

Myndigheten tycks rikta in sig på renskötsel och fåboddrift i hög grad. I vårt område förekommer inget av detta, men vi har företag med nötdjur, får, getter, alpackor och hästar i stället. Vi ser hur betesmarker förlorar biologisk mångfald på grund av uteblivet bete under mulen och vi hör hur människor väljer att inte plocka bär och svamp i området. Vargens intåg här har redan påverkat natur- och kulturvärden för oss!

3.3.1. Preciseringar av delmålet

Nedanstående målpreciseringar bör nås under förvaltningsperioden.

- Andelen personer som anger att de alltid eller ofta känner rädsla eller oro vid utevistelse i områden med varg har minskat med 10 % jämfört med andelen i tidigare genomförda undersökningar.

Fråga: Vilken eller vilka undersökningar baseras detta på?

Fråga: Vilka omfattas av undersökningar av detta?

- En större andel av befolkningen tolererar att ha stora rovdjur i närområdet jämfört med andelen i tidigare genomförda undersökningar.
- En större andel av befolkningen har förtroende för förvaltande myndigheter jämfört med andelen i tidigare genomförda undersökningar.

- Samrådsprocessen för uppföljning och revidering av förvaltningsplanerna för de stora rovdjuren upplevs som legitim och inkluderande. De intressen som berörs har deltagit i revideringen och planerna upplevs som rättvisande.

Vår kännedom om någon som helst undersökning av detta är obefintlig!

Fråga: Vilken undersökning har genomförts för att säkerställa delaktighet och transparens hos berörda i området?

- Länsstyrelsernas regionala mål för förvaltningen av stora rovdjur inkluderar ett tydligt socioekonomiskt resonemang avseende såväl näringar och fritidsintressen som kulturellt betingade verksamheter. Målen är mätbara och med tydliga åtgärder för genomförande och uppföljning.

Fråga: Vilka tydliga och mätbara åtgärder har vidtagits för att inkludera ett socioekonomiskt resonemang avseende näringar och fritidsintressen?

Fråga: Hur har man säkerställt transparens och öppenhet?

Fråga: Hur är delaktigheten säkerställd?

3.3.4. Särskilt om socioekonomisk hänsyn

De negativa konsekvenser som förekomst av stora rovdjur kan orsaka är mer märkbara för dem som lever eller verkar i de områden där det förekommer rovdjur. För dessa människor kan förekomsten av rovdjur innebära att vardagen och livskvaliteten påverkas negativt. Exempel på detta är oro för angrepp på tamdjur, sorg och känsla av maktlöshet när tamdjur dödats, oro för barns säkerhet, olustkänsla när rovdjur uppträder nära bebyggelse och försämrade möjligheter till att ägna sig åt fritidsintressen såsom jakt. Jakten har en kulturell och social betydelse i Sverige och är en viktig del av människors livsstil. Inom jakten finns också ekonomiska värden som kan påverkas negativt genom till exempel minskat jaktuttag och minskade arrendeintäkter.

Socioekonomiska aspekter innefattar inte enbart rovdjurens potentiellt negativa inverkan. Till aspekterna räknas även erfarenheter och synen på rovdjur som en resurs inom exempelvis turistnäringen, som jaktbart vilt eller som en del i det rekreativvärde som naturen erbjuder enskilda personer och grupper. Hur man upplever närvaron av rovdjur i sin omgivning skiljer sig från person till person och är beroende av den enskildes situation och erfarenheter.

Det finns många människor som lever i rovdjurstäta områden och som inte upplever rovdjur som något negativt. Enligt attitydundersökningar som gjorts är majoriteten av svenskarna positiva till att ha rovdjur i Sverige. Undersökningarna visar dock att inställningen till olika rovdjur kan förändras när man har direkt erfarenhet av arten i sitt närområde.

Det ovan beskrivna är skälet till att en undersökning bland människor i och omkring vargområdet är viktig då det skulle visa mer hur människor påverkas av stora rovdjur. Att smeta ut en undersökning till hela riket innebär att människor som inte direkt berörs kommer att svara. Då fler bor i storstäder än på landet där rovdjur finns, påverkas självklart resultatet.

Hur människor som är berörda ska känna delaktighet, uppleva transparens och förtroende för myndigheten återstår för berörda instanser att besvara!

Den sista meningen i stycket ovan är talande!

Vi ber nu om svar på våra frågor från berörda myndigheter, både Länsstyrelsen i Östergötland och Naturvårdsverket.

Tillställd:

Naturvårdsverket kundtjanst@naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

och Länsstyrelsen i Östergötland ostergotland@lansstyrelsen.se

Kopia:

Magnus Ek (C)

Lars Vikinge (C)

Hugo Andersson (C)

Magnus Oscarsson (KD)

Magnus Håkansson Lokalpolisen i Finspång

Jeanette Blackert och Anna Åman med flera, LRF Östergötland

John Widegren (M)

Albin Gunnarson (M)

Caroline Uneus (M)

Conny Lindgren (V)

Lilibet Gustafsson (V)

Johan Löfstrand (S)

Johan Andersson (S)

Ulrika Jeansson (S)

Avsändare från Nätverk för en trygg landsbygd i Norra Östergötland:

[Redacted signature block]

// Nätverk för en trygg landsbygd i Norra Östergötland